

Szabadszemes jelenségek

Holdsarló-megfigyelések (1996. január–június)

Észlelés ideje	Holdsarló kora	Észlelő
1995. 10. 25. E	35 ^h 11 ^m	Gyenizse Péter (Pécs)
1995. 11. 21. H	34 13	Puskás Ferenc (Komádi)
1996. 01. 21. E	26 35	Zajác György (Debrecen)
1996. 01. 21. E	26 49	Nyári Szabolcs (Debrecen)
1996. 02. 20. E	40 31	Keszthelyi Sándor, Sragner Márta (Pécs)
1996. 02. 20. E	40 44	Gyenizse Péter (Pécs)
1996. 03. 20. E	29 38	Gyenizse Péter (Pécs)
1996. 03. 20. E	30 28	Nyári Szabolcs (Debrecen)
1996. 04. 19. E	38 42	Zajác György (Bombay)
1996. 04. 19. E	42 40	Nyári Szabolcs (Debrecen)
1996. 04. 19. E	42 51	Keszthelyi Dániel (Gyöngyöstarján)
1996. 04. 19. E	43 14	Keszthelyi Sándor, Sragner Márta (Pécs)
1996. 04. 19. E	44 03	Busa Sándor (Harkakötöny)
1996. 05. 18. E	30 40	Zajác György (Debrecen)

1996 első félévében 10 észlelő 16 megfigyelést küldött be rovatunknak. Ezekből kettő azonban még az elmúlt évre datálható. A fentiekén kívül Lebedy János (Pécs) és Mayer Miklós (Budapest) küldött 1996. május 19-ről két 54 órás sarló-megfigyelést, amelyek már nem tartoznak bele a „holdsarló” kategóriába (ez a megnevezés csak a 48 óra alatti korú fázissal bíró hold-megfigyelésekre igaz). A megszokottól eltérően szinte minden tárgyalandó hónapban készült megfigyelés égi kísérőnk fénylő ívéről. Sajnos ehhez azt is hozzá kell tenni, hogy egyetlen igazán „friss”, azaz 24 órán belüli észlelés sincs közöttük, amelyik veszélyeztetné a holdsarló-ranglista élén állók helyezéseit. Újhold után leghamarabb Zajác György figyelte meg a Hold megújuló fényét 1996. január 21-én, ekkor a sarló kora 26 óra 35 perc volt. Érdekességképpen kiemelném, hogy megfigyelőink csak az esti égen végeztek észleléseket a megfiatallodott sarlóról. A következőkben tekintsük végig a legérdekesebb megfigyelésekről szóló leírásokat.

„1996. január 21-én napnyugta előtt néhány perccel kezdtem el a megfigyelést. (Számított napnyugta Debrecenben 15:17 UT.) 15:17 UT-kor binokulárral egy távoli átvonuló varjúrajban pillantottam meg a holdsarlót. Ezután a kijelölt irányt szabad szemmel pásztáztam és 15:25 UT-kor villant be először a vékonyka sarló, alig 12 fok magasan. Kora ekkor 26^h35^m volt, a fehér ívdarab pedig alig 90 fokos. Fölötte egy repülőn éppen a Nap fénye is megcsillant. 15:44 UT-kor színe sárgásra változott, az ív pedig 110 fokig volt követhető, sőt az ablaküvegen keresztül is látszott. 16:05 UT-kor már sejthető a földfény is. 16:31 UT-kor beleveszett a horizonti felhőkbe. Mellesleg ezen a napon kezdődött a ramadán.” (Zajác Gy., Debrecen)

„1996. január 21-én, Debrecen keleti széléről, szabad szemmel észleltem a fiatal holdsarlót. Az égen csupán pár cirrusfelhő foszlánya úszkált. Napnyugta előtt 15:10 UT-kor a Vénusz már feltűnően ragyog. 15:39 UT-kor pillantottam meg a fehéres-citromsárga 100–110 fokos

ívet. Ekkor kora 26 óra 49 perc, horizont feletti magassága fele a Vénuszénak — kb. 10 fok. 16:02 UT-kor mintha a hamuszürke fény is felsejlene. Innentől azonban a sarló kezd narancsszürkés színben halványodni. Irányában párásabbá válik a légkör, egy felhőfoszlány közvetlenül felette halad el. 16:26 UT-kor merül el végleg a szemem elől. Magassága ekkor negyede a Vénuszénak, kb. 4 fok.” (Nyári Sz., Debrecen)

„1996. február 20-án este, Pécs belvárosától 1 km-re északra, csaknem teljesen felhőtlen, tiszta égen, 15:50 UT-tól kezdtük a megfigyelést, de ekkor még nagyon világos volt, nem látunk semmit. 16:01 UT-kor vettük észre a Holdat. A Nap még sütött, a nyugati ég még nagyon kék, nagyon világos volt. De azért nagyon gyengén észrevenni a Holdat, csak egy 90 fokos ívdarab, a horizont felett 10 fokkal. 16:08 UT-kor már könnyű észrevenni. A Vénusz bolygó jóval magasabban felül világít. 16:18 UT-kor már nagyon jó a Hold, a fényes ívdarab 120 fokos. Nem volt időnk folyamatosan nézni ezután. Amikor 16:50 UT-kor ismét megnéztük, a Hold már teljes pompájában látszott, ragyogó fényes ív és erős hamuszürke fény, utóbbiban a tengerek is látszanak. Ezután egyre lejjebb ment, halványult. A nyugati dombok között tűnik el 18:01 UT-kor.” (Keszthelyi S., és Sragner M., Pécs)

„1996. március 20-án este Debrecen keleti széléről holdsarlót észleltem. Napnyugta előtt nem sokkal az ég még borult volt, majd a felhőzet csökkenni kezdett. A Vénusz horizont feletti magasságáig az égbolt kitisztult ugyan, de a nyugati látóhatár irányában 10 fok magasságig az igen rossz átlátszóság megmaradt. E horizontmenti szürkéség tetején napnyugta után majd' fél órával sikerült csak észrevennem a piszkos citromsárga sarlót 17:13 UT-kor. Kora ekkor 30^h28^m. A rossz átlátszóság miatt nehéz volt az ívet megbecsülni, kb. 150 fok volt. A halvány sarlót csupán 17:25 UT-ig tudtam követni, ekkor végleg belemerült a homályos párárétegbe. (Nyári Sz., Debrecen)

„1996. március 20-án napnyugta után pár perccel kezdtem meg a sarló keresését. A napnyugta helyét és a Vénuszt figyelembe véve próbáltam megtalálni a Holdat. 16:23 UT-kor a számított helytől kissé lejjebb pillantottam meg váratlanul a kb. 120 fokos, narancssárga ívet. 10x30-as monokulárral jól látszottak a nem túl vékony holdsarlón a tengerek sötét benyomulásai, de a légköri nyugtalanság hullámai is. A sarló megpillantásakor kb. 6 fokkal tartózkodott a Jakab-hegy déli nyúlványa felett, majd utolsó láthatóságakor (16:56 UT-kor) ez a távolság 0,5 fokra csökkent. A hamuszürke fényt nem láttam.” (Gyenezse P., Pécs)

„1996. április 19-én már naplemente előtt figyelni kezdtem a nyugati eget és 17:40 UT-kor pillantottam meg az éles, kb. 140 fokos ívű sarlót 20 fokra a horizonttól. Az ég még igen világos volt, a hamuszürke fény 18:30 UT-kor már határozottan látszott. Ekkorra a Hold narancsos színűvé vált, íve 180 fokos volt. Igen szép látoányt nyújtott az alkonyi égen. Kora újhold után 42^h51^m volt. (Keszthelyi D., Gyöngyöstarján)

„1996. április 19-én este a levegő nagyon tiszta volt egészen horizontig, a Nap teljesen a pereméig látható volt. A napnyugta utáni percekben elkezdtem a készülődést, előkészítettem a 10x50-es binoklit és az órát. A megfigyelést 18:35 UT körül kezdtem meg. Folyamatosan pásztáztam a nyugati ég azon részét ahol a sarlót sejtettem. Ahogy telt az idő, és egyre erősödött a szürkület, előtűnt a Vénusz, majd a horizont fölött a Merkúr is látszott. Kettőjük között, a Merkúrhoz közelebb végre sikerült a sarlóra rátalálnom. Az első megpillantás ideje: 18:52 UT. A sarló horizont feletti magassága kb. 25–30 fok, a megvilágított ív 140–145 fok hosszan látszott. A felszíni részletek, kráterek remekül látszottak. A hamuszürke fény először gyengébben, majd az égi háttér sötétedésével egyre erősebben látszott. A Holdat majdnem a horizontig tudtam követni, a Bika csillagai által kísérve. Az utolsó megpillantás ideje: 19:18 UT. Lehetnének sűrűbben ilyen remek éjszakák!” (Busa S., Harkakötöny)

GYENIZSE PÉTER